

MS
E
A
11/16/80

23

ABADES

STE FONE

TP. YOGA.

A. L.

BX1750

.C23

1784-90

v.1

c.1

1080045224

INSTITVTIONES THEOLOGICAE
IN VSVM TYRONVM

ADORNATAE

A F. AVGVSTINO CABADÉS MAGI

REGII ORDINIS B. MARIAE V. DE MERCEDE,
Redemptionis Captiuorum, in Valentina Academia Sacrae
Theologiae Doctore, Professore, ac Censore.

TOMVS I.

*Verborum venustas inuenusta est, et intelligant quolibet elegantia, ubi ve-
ritatis decora abest, quo vel ipsa sermone iustitiam nobilitatur.
C. Indoris Pelusiana Libr.
Episc. 64.*

SVPERIORVM PERMISSV.

VALENTIAE: IN OFFICINA BENEDICTI MONFORT.

M. DCC. LXXXIV.

46442

BX1750

C23

1784

v. 1

» Admonere . . . reliquos potui , vt adcuratius scribant , et res vel me-
» flores addant , vel superuacuas detrahant , vel disperse et diffuse dic-
» tas angustius , et contractius adstringant : breuiter , si quid norunt rec-
» tius istis , candidi impertiant «.

Cl. Melchior Canus Lib. xi. cap. postremo.

» Scholam . . . ego placare volo , scholae propria verba , peculiariesque
» loquendi formas submouere non audeo. Nam etsi disputare cupio or-
» natius quam solent nostri ; at non debeo tamen labores duos adferre
» Theologis , vnum in rerum , alterum in verborum intelligentia «.

Idem in Prooem. Lib. ii.

FONDO BIBLIOTECA PUBLICA
DEL ESTADO DE NUEVO LEON

122756

EXCELLENTISSIMO DOMINO
D. IOSEPHO MOÑINO,
COMITI A FLORIDABLANCA,
CAROLO III.
HISPANIARVM ET INDIARVM REGI CATHOLICO
A SANCTIORIBVS STATVS,
ATQVE GRATIAE ET IUSTITIAE NEGOTIIS, ceter. ceter.

*ihil mihi Institutiones istas edituro
accidere poterat vel iucundius, vel
gloriosius, Exc.^{me} Domine, quam si Patronum il-
lis*

lis nanciscerer, cui litterarum amor cordi esset, quive earumdem Professores benevolentia summa complecteretur. Id vero unum in Te mirifice quadrare solus ille inficias ibit, qui sciens volens vel in ipso meridie coecutiatur. Cuius enim vel e trivio notum perspectumque est, non modo quantum operae, diligentiaeque in disciplinarum orbe percurrendo insumseris; verum etiam studium plane singulare, quo ipsas foues, cultoresque illarum maximis honoribus decoras. Itaque praeclaro tuo nomine, ac potentissimo auspicio suffultae, in dias luminis auras prodire gestiunt Institutiones nostrae: quae a Theologo minutulo profectae, sed in B. Mariae Virginis de Mercede Ordinem adlecto, non est cur iure pertimescam improben- tur ne Tibi, cuius incredibili benignitati, notae- que animi magnitudini tam multa accepta refert Sodalitium nostrum. Erunt fortasse non pauci, quibus nostra Theologiae tradendae ratio minime probetur: ii scilicet, quibus gentile perpetuo fuit

in-

infinitas persequi disputationes, quas nec iuvenes portare possunt, nec senes ferre. Aegre quoque eam amplexarentur Adolescentes ipsi, quorum gratia parata est, si eorum sententiam consecrari velint, qui rancidulis moribus adsuefacti, rixosam Theologiam amant, ac profitentur. Verum aliam profecto ipsis futuram mentem auguror, si elementa haec nostra a Te exquisiti iudicii viro probari, atque in tutelam recipi compererint. Quod si res multo aliter usu veniret ac intelligo, non admodum grauabor iudicia hominum imperitorum; dummodo Institutiones nostras Tibi prorsus ingratas non fuisse peruideam. Suscipe igitur, Exc.^{me} Domine, earum tutelam ac patrocinium, Tu, qui in scientiis, artibusque ad umbilicum adducendis totus es: ac munus plane leu- dense, sed tamen subiectae rei dignitate maxi- mum, in memoris, gratique animi significationem, quam meo, tum Ordinis mei nomine Tibi oblatum benigne amplecti non dedigneris. Interea Deum

Opt.

Opt. Max. deprecor, vt diu multumque Te incolumem seruet ad Regni decus et ornamentum, reique litterariae validissimum praesidium.

Valentiae Edetanorum Idibus Octobris anni 1784.

EXCELLENTISSIME DOMINE

Excellentiae tuae deuotissimus

Fr. AVGVSTINVS CABADÉS MAGÍ.

PRAEFATIO.

Vniuersae Christianae Theologiae elementa, in nouum, et vltius pressa annum ⁽¹⁾, publicae tandem luci committo. Ad quod tam audax, et tantum non temerarium consilium nunquam animum adiecissem, nisi supremi Ordinis nostri Moderatoris Fr. Josephi Gonzalez de Aguilar, Torres de Navarra auctoritate et imperio coactus. Adhibueram ego quidem in hanc Spartam adornandam qualescumque conatus, et vim ingenii, etsi probe nouerim quam sit exiguum, RR. P. Magistri Fr. Emmanuelis de Hartalejo iussu: sed tenuitatis meae conscientia manum de tabula non semel remouerat; quum ecce supremi Castellae Senatus cordatissima sanctio ad omnes Hispaniae Academias missa ⁽²⁾, animum paene iacentem erexit, atque ad puluerem excutiendum, manusque labori denovo admouendas inuitauit. Vt primum enim intellexi in id Senatus sapientissimi vota tendere, vt pro sua quisque virili niteretur ad Sacrae Theologiae elementa clare ac dilucide pertractanda, atque iuuenibus in arduam eiusdem arcem contententibus viam tutam

* 2

pa-

(1) si quid olim
Scripseris, in Metii descendat iudicis aures,
Et Patris, et nostras, nonumque prematur in annum.
Horat. in Art Poet. v. 386.

(2) Data Matrui die 28. mensis Ianuar. ann. 1778.

parandam, facilemque; priusquam penitiora, ac salbris plena, quod vulgo contingere notum est, eis in manus traderentur; operi me accingere constitui, et laborem meum qualemcumque, ad exitum ferme, inuita licet Minerua, ductum, absoluere aggressus sum. Nam subiit illico mentem, vel honori Magisterii, quo in florentissima Valentinorum Academia iam pridem fungor, honestorque, sponte me valedicturum, vel grauius in hoc puluere desudandum, ac pulso procul torpore. Accessere insuper RR. P. N. Generalis Magistri auctoritas, et praesidium, ne irrito me fractum labore dolerem, vel nullus vigiliarum mearum esset fructus. Pro eo siquidem, quo in litteras, litteratosque homines amore fertur, maximis me omnium minimum honoris ac benevolentiae signis prosecutus est, meumque laborem typis dari iussit, impensasque parauit.

Neque deterrere me ab instituto debuit, quod innumerae de re Theologicae elucubrationes a Viris doctissimis adornatae inutilem hanc meam opellam redderent. Quamuis enim non sim nescius haud posse quidquam nouum in hoc argumento proferri; noua tamen methodo dicere animus fuit; quod non inutile fore spero. Tyronibus siquidem elementa offerens, velut semina quaedam spargere volui, ex quibus procerrimae posthac arbores procreatae, vberri-
mos demum eruditionis fructus pariant. Quae vero semina, quoue ordine sparsa? Scilicet praecipua Re-
li-

ligionis Catholicae capita addeeruntur ac vindicantur: infensissimorum omnis generis hostium argutiis et deliramentis occurritur; exhibita prius erroris cuiusque perbreui notitia: Ecclesiasticorum hominum sensa erga ipsa dogmata proferuntur; atque de illorum orthodoxia iudicium fertur: de Ecclesiae historia, vbi factum aliquod in occursum venit, sermo habetur: eiusdem antiqua et recens disciplina suo loco illustratur: Scholasticorum dissidia, quae sane in concordiam vocari patiebantur, data opera vocata sunt: alias item Scholae opiniones, quas ad rem facere novi, et probavi, et adieci: reliquas vero, quas rixandi libido inuenit, auxit, fouit; quaeque non Scholae, sed Scholasticorum vitio tribuendae sunt, tanquam noxias, et a vera Theologia alienas, exules procul volui.

Iam, quod adinet ad ordinem in his tractandis seruatum, hunc sequutus consulto sum. Principio Prodromum bipartitum posui, qui sacrae facultatis historiam, indolem, vsumque declarat: sequuntur Institutiones ipsae in duas etiam partes distributae; quarum vna de Deo in se considerato loquitur; altera vero Deum, qua rerum est principium ac finis, contemplatur. Atque in vtraque, Fidei et Religionis dogmate vnoquolibet firmato, contradicentis erroris ortum, progressum, momenta sequens caput exhibet: dein Patrum vindiciae ordine veniunt: quibus accedunt, quum historiae et disciplinae, tum scholasticarum disquisitionum capita: additis etiam quando-

que Scholiis, Corollariis, et Appendicibus. Rudibus enim, seu nondum institutis adolescentibus scribens, de quibus benemereri summopere opto, haec mihi via rectissima visa est ad ipsos in sacrae scientiae penetralia manuducendos.

Quoniam vero probatissimorum Scriptorum opera et diligentia multum aditus sum; imo et illorum sententias, verbaque nonnumquam vsurpavi, ne tamquam plagiarius traducar, sua cuique tandem tribuo. Malumus enim, quod nos Plinius admouit, mutuuum omnino reddere; quam in furto deprehendi: illud enim Basilii praeceptum semper nobis probatum est, si quid ex alio discitur mihi nime celandum; more pravae mulieris, quae partus nothos clam supponit. Quamobrem sermonis et doctrinae Patrem ingenue manifestandum: ut loquitur Melchior Canus (3).

(3) Lib. xi. cap. 6.

IN-

I N D E X.

PRODROMVS AD INSTITVTIONES THEOLOGIC.

PARS I.

De ipsa Theologia.

CAP. I. <i>Theologiae natura ac partio.</i> pag. 1	CAP. III. <i>Theologiae necessitas ac utilitas.</i> 9
CAP. II. <i>Theologiae exordium, incrementa, vicissitudines, atque progressus ad nostra usque tempora.</i> 3	CAP. IV. <i>Quaenam sit Theologiae subiecta materies.</i> 15
	CAP. V. <i>Quid quaestio Theologica sit, quae eius partes.</i> 17

PARS II. PRODROMI.

De fontibus, seu locis Theologiae.

CAP. I. <i>Quae sint Theologiae principia: qui insuper in illis latentes loci, ex quibus Theologus suas argumentationes ducat.</i> 20	columnia vindicat. 28
CAP. II. <i>De Scripturae sacrae auctoritate: eius robor ac firmitas vindicantur.</i> 21	CAP. V. <i>De sacrarum traditionum auctoritate. Earum existentia, ac robor propugnantur.</i> 33
CAP. III. <i>Argumentorum, quibus Scripturae sacrae auctoritas oppugnatur, specimen exhibet eorum addita solutione.</i> 25	CAP. VI. <i>Eorum errores, atque argumenta, qui traditionis auctoritati refragantur, refert, et soluit.</i> 38
CAP. IV. <i>Praecipuas Scripturae sacrae editiones strictim memorat. Vulgatae Latinae auctoritatem tuetur. Concilii Tridentini decretum ab haeticorum</i>	CAP. VII. <i>Quaenam sit Ecclesiae catholicae in Theologia auctoritas.</i> 42
	CAP. VIII. <i>Haeticorum argumentis aduersus Ecclesiae catholicae auctoritatem fit satis.</i> 45
	CAP. IX. <i>De Conciliorum, potissimum generalium, grauissima auctoritate.</i> 50
	CAP. X. <i>Argumenta soluit, quibus</i>

*

I N D E X

- bus haeretici Concilio-
rum auctoritatem labe-
factare conantur. 55
- CAP. XI. De auctoritate Roma-
nae Sedis, quae in Pri-
matu supra ceteras or-
bis Ecclesias posita po-
tissimum est. 60
- CAP. XII. Haeticorum errorem
erga Sedis Apostolicae
auctoritatem describit:
eorumque argumenta re-
fut. 63
- CAP. XIII. Quenam sit Sanctorum
Patrum in Theologia au-
ctoritas. 67
- CAP. XIV. Quid de SS. P.P. aucto-
ritate nonnulli Romanae
communione Theologi di-
xerint. Quid item hae-
retici. Horum argumen-
ta soluuntur. 70
- CAP. XV. De auctoritate Docto-
rum Scholasticorum, et
iuris Pontificii perito-
rum. 74
- CAP. XVI. Scholae Theologorum au-
ctoritas solutis hetero-
doxorum argumentis am-
plius firmatur. 77
- CAP. XVII. De naturalis rationis
pondere, et auctoritate
in Theologia. 79
- CAP. XVIII. Qualem habeant in Theo-
logia auctoritatem Phi-
losophi, et Iuris Caesarei
periti. 81
- CAP. XIX. Quam sit apud Theo-
logos humanae historiae
auctoritas. 84.

INSTITVTIONVM THEOLOGICARVM

PARS I.

DE DEO IN SE CONSIDERATO.

LIBER I.

In quo de Dei existentia ac essentia agitur.

- CAP. I. *V*aria argumenta per-
sequitur, quibus diui-
nae existentiae dogma
firmatur. 89
- CAP. II. Atheorum error produ-
citur ac confutatur. 92
- CAP. III. Deum unum esse, et auc-
toritate, et ratione mons-
tratur. 94
- CAP. IV. Polytheismi historia re-
fertur, et Polytheorum
argutiae soluuntur. 97
- CAP. V. In quo Dei essentia
sita sit iuxta Scho-
lae opinionem Scriptu-
rae ac Traditioni pro-
pius accedentem decla-
ratur. 103.

LI-

I N D E X:

LIBER II.

In quo de Dei proprietatibus disseritur; ac nominatim
de iis, quae ad Dei substantiam pertinent
et negantes dicuntur.

- CAP. I. *D*ei simplicitatem de-
fendit. 108
- CAP. II. Veterum de diuina simpli-
citate complectitur sen-
tentias, et eorum soluit
argumenta. 113
- CAP. III. Sanctorum Patrum Epi-
phanii et Hilarii ortho-
doxia vindicatur, atque
de Melitone, Tertullia-
no, et Audio iudicium
fertur. 116
- CAP. IV. Dei immutabilitas ad-
truitur: quae aduersus
illam facere videntur
explicantur: Origenes,
Tertullianus, et Lactan-
tius obiter notantur. 120
- CAP. V. Quod solus Deus aet er-
nitatem propriam habeat
euincitur. 125
- CAP. VI. Graecorum Palamitarum,
et Augustini Steuchi Eu-
gubini error notatur. Va-
lentianiana Aeonum fabu-
la exploditur. 127
- CAP. VII. De Dei immensitate
secundum locum agi-
tur. 131
- CAP. VIII. Eorum error discutitur,
qui Deum non esse ubi-
que putarunt. 134.

LIBER III.

De diuinis proprietatibus, quae ad Dei operationem per-
tinent, et adfirmantes vocantur.

- CAP. I. *S*cientiam Deo esse ma-
xime propriam euincitur:
illius natura, ac dotes
declaranur. 138
- CAP. II. De diuina scientia erga
ipsum Deum. 141
- CAP. III. De diuina scientia erga
alia a Deo. 143
- CAP. IV. Diuinae prescientiae cum
hominis libertate conco-
rdiam firmat. 149
- CAP. V. Eorum argumenta dis-
cutit, qui contingentium
necessitatem, et liberta-
tis interitum ex diui-
na praesentia oriri po-
nunt. 151
- CAP. VI. Medium in quo Deus se
ip-

I N D E X.

- ipsum cognoscit designat. 153
- CAP. VII. Medium in quo Deus alia a se cognoscit constituit. 154
- CAP. VIII. De ideis diuinis ex veterum Theologorum decreto vera datur ratio. 156
- CAP. IX. Agit de medio cognitionis creaturarum possibilium. 158
- CAP. X. Medium in quo cognoscit Deus futura ordinis supernaturalis in statu naturae lapsae exhibet, ac quaedam notatu digna probationibus praemittit. 159
- CAP. XI. Errores notantur. Sententiae variae, nostrat oppositae, referuntur; argumenta soluntur. 163.

L I B E R I V.

De voluntate et potentia Dei agit.

- CAP. I. Diuinae voluntatis existentia ponitur. Eiusdem perfectiones describuntur. Variae illius partitiones. 173
- CAP. II. De diuino beneplacito erga omnium omnino hominum salutem. An istud proprie et sincere in Deo reperiatur. Scholast. dissidium componitur. 177
- CAP. III. Error huic dogmati contrarius confutatur. S. Augustinus vindicatur. 182
- CAP. IV. Quae sit libertatis diuinae ratio inquiritur: recentum Theologorum sententiam seligit. 187
- CAP. V. Omnipotentiae diuinae dogma firmat: illius vestigia et effecta describit. 191
- CAP. VI. Eorum errorem refert, qui Deo omnipotentiam detrahere conantur: quae ad eam euertendam facere videntur discutit: loca Patrum exponit. 194
- CAP. VII. De energia, seu Dei actione ex veterum sententia discutit. 202
- CAP. VIII. Dei amorem considerat: illius obiecta designat. 204
- CAP. IX. Dei prouidentiam multiplici argumento adserit. 209
- CAP. X. Errores huic dogmati contrarii recensentur: argumenta, quibus diuina prouidentia solet oppugnari, diluuntur. 213.

LI-

I N D E X.

L I B E R V.

In quo de Trinitatis dogmate agit.

- CAP. I. Trinitatem personarum aduersus iudaeos haereticosque defendit. 222
- CAP. II. De veteribus haereticis, qui catholicum de Trinitate dogma oppugnarunt agit: praesertim Patripassianis, Noeto, Sabellio, Paulo Samosateno, Socino, aliis: eorum argumentis occurritur. 230
- CAP. III. Verbi naturam eandem esse cum Patre inuictissimis argumentis demonstrat. 240
- CAP. IV. Referuntur Cerinthi, Arii, et Socini errores. Synodi Nicaeni historia breuiter describitur. De colutianorum secta agit. Argumenta soluntur. 246
- CAP. V. Historicam persequitur tractationem de vocabulo ΟΜΟΟΥΣΙΟΝ: atque illud iure optimo a Nicaena Synodo receptum et Symbolo additum declarat. 260
- CAP. VI. Spiritum Sanctum verum esse Deum, et eiusdem cum Patre ac Filio maiestatis, ac dignitatis ostenditur. 266
- CAP. VII. De his qui Spiritum Sanctum suis erroribus oppugnarunt, eorumque deliramentorum confutatione. 268
- CAP. VIII. De Patrum, Antenicenorum praesertim, Fidei iudicium fertur: quum Graecorum tum Latinorum. 277
- CAP. IX. Eorum argumentis occurritur qui Patrum fidem labefactare sunt conati. Ac primum quoniam illi fuerint perhibetur. 297.

L I B E R V I.

Dubia quaedam scholastica resoluuntur, quae ad explicandam huius Mysteriorum essentiam facere videntur, atque notiones proprietatesque tribus personis communes declarantur.

- CAP. I. De diuinis processionibus earumque numero ac natura. 312
- CAP. II. Heterodoxorum aduersus pro-

I N D E X.

<i>processiones conatus franguntur. Domesticor. argumentis occurritur.</i> 318 CAP. III. <i>De diuinarum relationum existentia, numero, et perfectione: ubi de subsistentiis.</i> 325 CAP. IV. <i>Diuinarum relationum existentiam argumentorum, quae obstare videntur, solutio amplius firmat; earundem numerum confirmat.</i> 326 CAP. V. <i>De personae vocabulo, eiusque in Ecclesia usu, ac successu historice agit: diuinarum Personarum notionem exhibet: earum communes proprietates tradit.</i> 333.	CAP. VI. <i>De additione particulae Filioque ad Symbolum Constantinopolitanum agitur: quandonam et a quibus inserta Ecclesiis fuerit, probabiliter declaratur; atque in Hispania nostra id primo contigisse demonstratur.</i> 366 CAP. VII. <i>Explicantur vocabula quaedam ad scite de Trinitate loquendum: traduntur Canones nonnulli ad vitandam falsiloquentiam.</i> 371.

LIBER VII.

In quo de diuinis personis singulatim agitur, proprias earundem notiones et vocabula declarando.

CAP. I. <i>De Personae Patris nominibus.</i> 342 CAP. II. <i>De secundae Personae nominibus.</i> 347 CAP. III. <i>De propriis tertiae Personae nominibus.</i> 353 CAP. IV. <i>Dogma Latinorum de Spiritus Sancti processione multiplici argumentorum genere firmatur.</i> 357 CAP. V. <i>Controversiarum, quae de Spiritus Sancti processione exortae sunt, historicam continet narrationem, Graecorum impe-</i>	<i>tus irritos ostendit.</i> 359 CAP. VI. <i>De additione particulae Filioque ad Symbolum Constantinopolitanum agitur: quandonam et a quibus inserta Ecclesiis fuerit, probabiliter declaratur; atque in Hispania nostra id primo contigisse demonstratur.</i> 366 CAP. VII. <i>Explicantur vocabula quaedam ad scite de Trinitate loquendum: traduntur Canones nonnulli ad vitandam falsiloquentiam.</i> 371.

ERRATA CORRIGENDA.

Pag. 5. lin. 7. *quae*, leg. *quas*. Pag. 7. lin. 4. *facto*, f. *facto*. Pag. 19. lin. 33. *Lit. VI.*
 Lib. VIII. Pag. 31. lin. 7. *gracis*, *gracis*. Pag. 78. lin. 11. *Ecclesiar*, *Scholae*. Pag. 103.
 lin. 3. *proprius*, *propius*. Pag. 127. lin. 26. *aeonas*, *aeones*. Pag. 128. lin. 11. *mentem*,
mentum. Pag. 246. lin. 31. *coneributa*, *contributa*. P. 299. lin. 8. *Episcopus*, *Episcopius*.
 ? Vt quid vero alia, quae sane deprehendimus, erratula indicasse, cum ea ictu
 oculi a quolibet animaduerti possint et emendari?

PRODROMVS
 AD INSTITVTIONES THEOLOGICAS:
 PARS PRIMA.
 DE IPSA THEOLOGIA.

CAPVT I.

Theologiae natura ac partitio.

THEOLOGIAE vocabulum est ex Etymo graecum, atque ex duplici voce concinnatum *θεός* et *λογία*; quae latine sermocinationem de Deo sonant, vt iam pridem adnotauerat M. Augustinus his verbis (1): »Theologiae nomine significari intelligimus de diuinitate rationem seu sermonem.« Accipitur autem haec de Deo sermocinatio multipliciter. Principio quidem latissime, pro quocumque nempe sermone de Deo, aut de quauis diuinitate, etiam vana ac commentitia. Quo sensu, quae de Deo Plato tradidit, illa etiam quae de cultu idolorum, Numa Pompilius diseruit, Theologiam dicere Augustinus non dubitauit (2). Atque

Tom. I. A que

(1) Lib. VIII. de Ciuit. Dei cap. 1. (2) Lib. XIII. de Trinit. cap. 3.